

Lucky

**Til sidst kun
smilet**

**Af Johannes H.
Christensen**

Kort før sin død som næsten 89-årig olding skrev Grundtvig sit livs sidste digt, hvoraf de første fire linjer kunne stå som en slags epitaf over Harry Dean Stanton og hans sidste film:

*Gammel nok er jeg nu blevet
mellem vugge min og grav,
nu jeg står på falderebet
ved det store vilde hav*

Ligesom filmen hedder han Lucky. Mange af dens scener garneres af melankolsk musik og sange om tab og afsked: "Red River Valley" ("Do not hasten to bid me adieu"), filmens ledemotiv på mundharmonika, spillet af Harry selv; Johnny Cash' "I See a Darkness"; Vicente Fernández' mexikanske folkesang "Volver Volver", som Lucky synger ved en børnefødselsdag, nok som underholdning, men især som meditativ erkendelse af det uafvendeligt sidste, døden, for hans tid løber ud, og han ved det. Han er bange, illusionsløs, står foran det bundløse intet, *det store vilde hav*: "We come and we go out alone", erklærer han. For det er virkeligheden, og "virkeligheden findes", hævder han hårdnakket.

Harry Dean Stanton, som også var musiker, døde i september 2017, 91 år gammel, omtrent samtidig med filmens premiere. Gennem sit lange liv har han haft talrige filmroller, så godt som altid mindre, men altid mindeværdige, som f. eks. broderen Lyle i David Lynch' mesterværk "The Straight Story" (1999); kun en enkelt hovedrolle blev det til: i Wim Wenders' "Paris, Texas" (1984). Men han var højt agtet og ven med flere store skuespillere og instruktører: Jack Nicholson,

David Lynch f. eks. Med "Lucky" har han fået en vidunderlig rolle i sit livs synkende aften sol. Foruden meget andet er filmen en vedholdende afsøgning af hans sandblæste, udmarvede ansigtstræk, og han er på lærredet i så godt som hver eneste scene.

Historien udspilles i et goldt, stenet, solbagt Arizona med tårnhøje kaktusstammer, mere end dobbelt så gamle som han. Lucy er veteran fra Anden verdenskrig, bor alene, følger sin daglige rutine, trisser omkring i undertøj, gør yogaøvelser, køber sine smøger – en pakke om dagen siden sin ungdom – og sin mælk i en lille kiosk, besøger sin lokale bar, snakker – tit en anelse knarvort med vennerne om filosofi, moral, religion. Han dejer omkuld, opsøger lægen (en vidunderlig scene) og får at vide, at han er sund og rask, men gammel, gammel og på falderebet.

På baren er han omgivet af flinke folk, der holder af ham, især venen Howard (spillet af David Lynch), hvis skildpadde, Præsident Roosevelt, til hans fortvivlelse er stukket af. Men Howard resignerer: Den må have haft et højere formål med sin forsvinden – filmens humoristisk modulerede filosofiske pointe: Vi kender ikke formålet.

Allerførst ser vi Roosevelt langsomt vralt ind bag en lav ørkenbusk og komme til syne på den anden side. Som Lucky på vej op og ned ad den støvede gade. Til allersidst bevæger den sig langsomt og upåvirkeligt målbevidst i modsat retning, mens han står og ser på. Og smiler. Modsat den gudstro, Grundtvig forlader sig på i de sidste to (her udeladte) linjer af det citerede vers, har Lucky kun udsigt til tomheden. Kun landskabet, kun smilet, der røber en stille forsoning med det ukendte. Her har han hjemme, her har han sit liv, her skal det slutte.

"Lucky" er en usædvanlig, bevægende og trods sit sortsyn livsbekræftende film med en egen rytme og stil, en egen, sorgstemt atmosfære og en helt egen sans for detaljerne, alene at se Lucky tænde en smøg! Sjældent beriges man med en film, der langsomt som en skildpadde bevæger sig så dybsindigt og med så betagende og uforglemmelig en hovedperson. Skal man sammenligne den med nogen anden film, må det blive Jim Jarmuschs "Paterson" (2016), Samme ro, samme flegmatisk tilfredse hverdags rutine.

Tilmed har "Lucky" i hvert minut en fantastisk rollebesætning: Vi lærer hver eneste af personerne at kende og holde af dem. Det er skuespilleren John Carroll Lynch' debut som instruktør, men dyrkere af brødrene Coens "Fargo" (1996) vil huske ham som Marge's sindige ægtemand.

P.S.: Det er både påfaldende og bemærkelsesværdigt så mange superfremragende og medrivende film, der findes om gamle mænd og med aldrende skuespillere i hovedrollerne: De Sicas "Umberto D" (1952 med Carlo Battisti, 70 år); Bergmans "Ved vejs ende" (1957 med Victor Sjöström, 78 år); David Lynch' "The Straight Story" (1999 med Richard Farnworth, 79 år); Alexander Paynes "Nebraska" (2013 med Bruce Dern, 77 år) – og nu senest Harry Dean Stanton. Der er sikkert flere endnu, men særest er det, at kvinderne mangler, der er ellers store divaer nok at tage af.

Filmfakta

USA 2017 – Instr.: John Carroll Lynch – Manus: Logan Sparks, Drago Sumonja – Medv.: Harry Dean Stanton, David Lynch, Ron Livingston, Ed Begley Jr., Tom Skerritt, Beth Grant, Barry Shabaka Henley, James Darren, Yvonne Huff, Bertila Damas, Hugo Armstrong – 88 min. – Biografpremiere d. 5/4 2018 – Udlejning/filmfotos: Another World Entertainment

Links

<http://cinemazone.dk/review.asp?id=11541&area=1>

<https://cinemaonline.dk/Anmeldelse/lucky.9948.html>

<https://www.nytimes.com/2017/09/28/movies/lucky-review-harry-dean-stanton.html>